

Sted: Sandefjord

Vår dato: 25.05.2020

Vår ref.: 20/102

Deres ref.:

Innspill til arkivutredningen for Vestfold og Telemark fylkeskommune

Vestfoldmuseene og Vestfoldarkivet imøteser den kommende arkivutredningen i Vestfold og Telemark fylkeskommune (VTFK) med stor interesse. Vi har tidligere etterspurt en egen utredning for arkivfeltet og er meget positive til at VTFK nå har tatt initiativ til dette. Vi ønsker å bidra konstruktivt i prosessen. I forkant av innspillskonferansen 5. mars spilte vi inn temaer vi mener arkivutredningen bør belyse (jfr. e-post av 18.2.2020). Dette notatet er en videre utdypning av de viktigste punktene sett fra vårt ståsted.

Behov for en helhetlig satsing

Vestfoldmuseene og Vestfoldarkivet mener det er behov for en helhetlig tekning rundt regionens arkiver. Utfordringene innen arkiv er generelt sett store, og det er behov for et samlet og sterkt arkivfaglig miljø for å kunne håndtere utfordringene. Av sentrale utfordringer kan nevnes bevaring av digitalt skapte arkiver, håndtering av store næringslivsarkiver (mht. kompetanse, utvikling av organisasjons- og finansieringsmodeller), forvaltningen av arkivene mht. innsyn og GDPR, og ikke minst magasinkapasitet.

Det er tydelige føringer fra sentrale myndigheter om nødvendigheten av større robuste arkivinstusjoner. Arkivverket påpeker dette i sin rapport *Arkivverkets tilpasning til regionreformen* (2019). I bestillingen fra Kulturdepartementet bes Arkivverket jobbe for «sterke og synlige arkivinstusjoner i alle deler av landet». I Arkivverkets møte med VTFK og lederne av regionens arkivinstusjoner mai 2019 ble det formidlet at det er ønskelig med minst en sterk arkivinstusjon i hvert fylke. Etter omorganiseringen av Arkivverket har de regionale statsarkivene i prinsippet blitt lagt ned, med den følge at Arkivverkets regionale rolle på privatarkivfeltet i praksis er

blitt borte. Ansvar for privatarkivarbeidet regionalt overlates til andre aktører.

Ulike ordninger i de to tidligere fylkene

Arkivarbeidet er svært ulikt organisert i Vestfold og Telemark, både når det gjelder omfang, organisering og finansiering. I Vestfold ble det i 1997 opprettet et eget fylkesarkiv (nåværende Vestfoldarkivet) med depotansvaret for Vestfold fylkeskommunes arkiver, dvs. lovpålagte oppgaver for offentlige arkiver, og med et bredt mandat for privatarkivarbeid i fylket. Ved etableringen av det nasjonale nettverket av fylkeskoordinerende institusjoner for privatarkivarbeid i 2004, fikk Vestfoldarkivet denne rollen for både Vestfold, Buskerud og Telemark (Telemark trakk seg ut i 2007). I 2009 ble Vestfoldarkivet innlemmet i Vestfoldmuseene IKS, som en egen enhet under felles ledelse med Samlingsforvaltningen.

I dag har Vestfoldarkivet ansvar for bevaring av historiske arkiver fra Vestfold fylkeskommune (til og med 2019) og bevaring av privatarkiver med relevans for Vestfold. I tillegg står Vestfoldarkivet bak etableringen av Norsk bergindustriarkiv (2019), et nasjonalt sektorarkiv i samarbeid med Arkivverket. Arbeiderbevegelsens arkiv i Vestfold er også innlemmet i Vestfoldarkivet.

Vestfoldmuseene ønsker å understreke at Vestfoldarkivets innlemmelse i Vestfoldmuseene IKS har betydd en stor profesjonalisering av arkivarbeidet i selskapet, og alle museenes arkiver forvaltes og formidles av Vestfoldarkivet.

Vestfoldarkivet har hele tiden vært fullfinansiert av Vestfold fylkeskommune. Midler utover dette har bestått av prosjektmidler, først og fremst arkivutviklingsmidler tildelt av Arkivverket, men også av midler fra arkivskapere (oppdrag), lokale stiftelser, o.a. Vestfoldarkivet mottar ingen fast statlig finansiering.

I Telemark har privatarkivarbeidet vært organisert på en helt annen måte, som del av de tre konsoliderte museene. Telemarksarkivet er opprettet som et nettverk. Privatarkivarbeidet har vært en del av museenes øvrige arbeid, og satsingen har vært varierende mht. bruk av ressurser og kompetanse.

Vi mener det er nødvendig med en bedre samordning av privatarkivarbeidet i Vestfold og Telemark fylke. Vestfoldarkivet, som et tidligere fylkesarkiv med stor bredde i både oppgaver og kompetanse, er slik vi ser det en naturlig plattform å bygge videre på i utviklingen av arkivfeltet i regionen.

Hva kreves av en sterk regional arkivinstitusjon?

Arkivfeltet har gjennomgått, og står overfor, store endringer. Det gjelder både organisatorisk og faglig. For å kunne møte dagens og fremtidens utfordringer er det visse krav som må innfris. Vi nevner her noen punkter vi mener man må se nærmere på i arkivutredningen for Vestfold og Telemark fylkeskommune:

Finansiering: Arkivbevaring er et offentlig samfunnsansvar, og en arkivinstitusjon er derfor avhengig av offentlig finansiering. Offentlige tilskudd må ligge til grunn for en sterk regional arkivinstitusjon.

Det må også legges til rette for oppdragsvirksomhet. Vestfoldarkivet vurderer nye modeller for bevaring av næringslivsarkiver, der næringslivet selv i større grad bidrar i finansieringen. Vestfoldarkivet har i samarbeid med Arkivverket etablert Norsk bergindustriarkiv, etter mønster fra Norsk olje- og gassarkiv. Forretningsmodellen er et spleiselag, der bedriftene betaler for ordning og tilgjengeliggjøring av arkivene, mens arkivinstitusjonen står for sikker bevaring og infrastruktur. Vestfoldarkivet ønsker bygge videre på erfaringene fra bergindustriarkivet og sitt mangeårige arbeid med næringslivsarkiver, og har som mål å bygge opp en tjeneste for næringslivsaktører i Vestfold og Telemark.

Kompetanse: For å kunne møte utfordringene på arkivfeltet fremover, kreves det kompetanse på flere felt: Arkivfaglig kompetanse, digital kompetanse, juridisk kompetanse, formidlingskompetanse, konserveringskompetanse, administrativ kompetanse m.m. Det bør gjøres en kartlegging av eksisterende kompetanse og en helhetlig vurdering av fremtidige kompetansebehov for arkivarbeidet i fylket.

Magasinkapasitet: Tilstrekkelig magasinkapasitet er avgjørende for videre utvikling på arkivfeltet. Dette gjelder både magasin for papirarkiver og digitalt sikringsmagasin. Vestfoldarkivet har via Kommunearkivinstitusjonenes digitale ressurscenter (KDRS) tilgang på digitalt sikringsmagasin. Arkivverket utvikler også nasjonale tjenester på dette feltet, knyttet til Digitalarkivet.

Når det gjelder magasiner for papirarkiver, har Vestfoldarkivet behov for utvidelser i nær fremtid. Tilstrekkelig magasinkapasitet er avgjørende for å kunne fortsette satsingen overfor næringslivslivet. Bedriftsarkiver er ofte omfangsrike, gjerne opp til flere hunder hyllemeter. Vestfoldarkivet har mulighet til utvidelse av nåværende magasin. Den samlede magasinkapasiteten og fremtidige magasinbehov bør vurderes helhetlig i fylket.

Organisasjonsform: Vestfoldarkivet mener det er vesentlig at man i utredningen vurderer organisasjonsform for arkivarbeidet i fylket. Dagens organisering må evalueres, og eventuell ny organisasjonsform må bl.a. vurderes i lys av ny arkivlov, fylkeskommunens ansvar for det regionale privatarkivarbeidet, utfordringer og utviklingstrekk på arkivfeltet, økonomi og ressursbruk.

Oppsummering

Vestfoldmuseene og Vestfoldarkivet mener at regionreformen, med fylkessammenslåingen og utvidete oppgaver for de nye fylkeskommunene, gir en enestående mulighet til å gjøre opp status og meisle ut nye offensive og langsiktige

strategier for arkivfeltet i regionen. Forslaget til ny arkivlov, der fylkeskommunen får en lovpålagt rolle innen det regionale privatarkivarbeidet, styrker denne posisjonen ytterligere.

Det er etter vårt syn behov for en helhetlig tenkning om arkiv, og en større samordning av arkivarbeidet i Vestfold og Telemark. Vestfoldarkivet, som den største (og eneste) arkivinstitusjonen, er beredt til å ta et større ansvar i det nye fylket.

Med vennlig hilsen

Karianne Schmidt Vindenes
Avdelingsdirektør Vestfoldarkivet

Lene Walle
Direktør Vestfoldmuseene IKS